

Archeologisch proefonderzoek aan de Groeneweg 2005

Inleiding

In de periode van 5 december tot en met 9 december 2005 heeft een proefonderzoek plaatsgevonden op een locatie aan de Groeneweg te Utrecht. De reden van het onderzoek ligt in het gegeven dat de bestaande bouw (winkels, opslag) gesloopt wordt, ten behoeve van een herinrichting van het terrein die uit nieuwbouwwoningen en nieuwe winkels zal gaan bestaan. In de huidige situatie zijn de panden rondom een open middenruimte gelegen. In deze middenruimte zijn 2 haaks op elkaar georiënteerde proefsleuven gegraven. Gelijktijdig met archeologisch onderzoek werd het westelijk deel van het middenterrein gesaneerd wegens bodemvervuiling die is ontstaan door een voormalige benzinepomp aldaar.

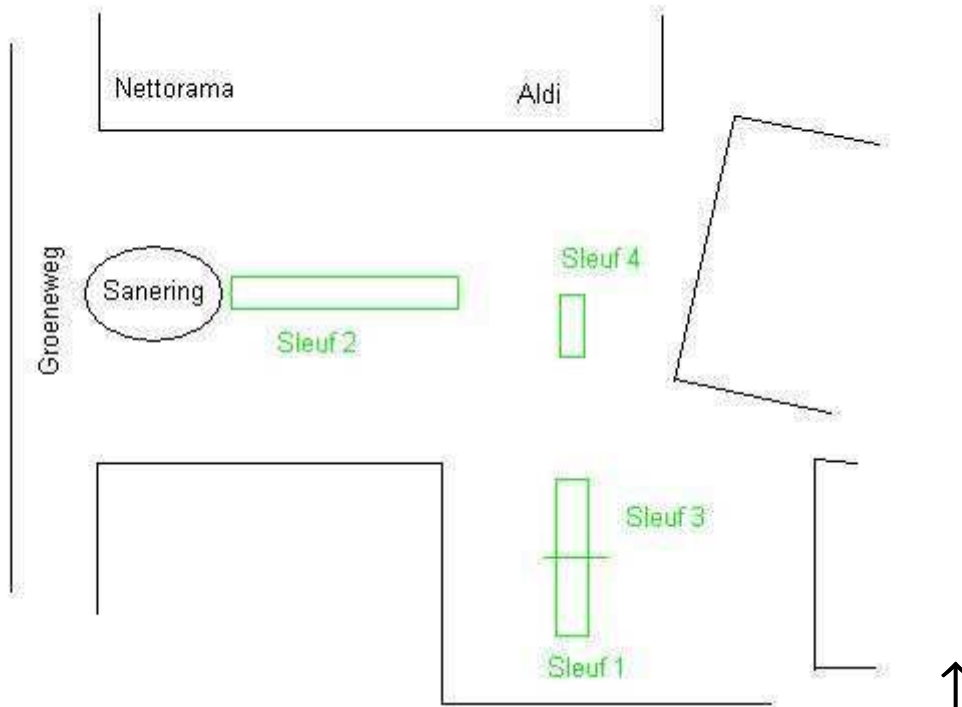
Doel van het onderzoek

Het plangebied ligt op de stroomrug van de Oude Rijn. Uit onderzoeken is gebleken is dat er op die stroomrug een grote kans bestaat op het aantreffen van archeologische bewoningssporen.

Doel van het onderzoek was tweeledig. Ten eerste moest een inzicht worden verkregen in de bodemgesteldheid van het terrein. Ten tweede was het onderzoek erop gericht de eventuele aanwezigheid van menselijke bewoningssporen in beeld te brengen.

Werkwijze

Tijdens het onderzoek zijn vier sleuven aangelegd. De sleuven waren als volgt gesitueerd:

Resultaten

De bodemopbouw

De ondergrond bestond uit kalkrijk, fijn zand (150 – 210 µm). Deze afzettingen vertoonden een schuine gelaagd die afhelde in oostelijke richting. Op enkele plaatsen waar kleine scheve gelaagdheden, ofwel golfribbels, zichtbaar. Het zijn beddingafzettingen en ze behoren bij de afzettingen van de Oude Rijn. De grootschalige scheve gelaagdheid geeft aan dat sprake is van accretievlakken* en dit betekent dat de rivier zich in oostelijke richting heeft verplaatst. Het zand is relatief fijn en de korrelgrootte komt overeen met de korrelgrootte van dekzand. De Rijn snijdt stroomopwaarts, ten oosten van Utrecht, dekzand aan dat zich daar relatief dicht onder het maaiveld bevindt. Dit zand is stroomafwaarts weer afgezet. Daarnaast was in de beddingafzettingen een kleine, ca. 1 m brede trogvorm zichtbaar, waarin veel verslagen organisch materiaal was neergeslagen. Deze trogvorm was ook in de tegenoverliggende wand zichtbaar. Dit is een zeer lokaal verschijnsel in de rivier, waarbij aan de oever een smalle baan wordt uitgesleten door het water. In deze baan is drijvend organisch materiaal, zoals bladresten en kleine takjes, neergeslagen en vervolgens bedolven geraakt met zand. Verder vertoonde de onderzijde van enkele zandlagen onregelmatige 'zakkers'. Het geeft aan dat het sediment onder water is afgezet en geheel verzadigd was. Op het moment dat een nieuw pakket sediment op dit verzadigde pakket is afgezet trad als gevolg van deze verzadiging verknijpingen op en ontstonden de 'zakkers'.

In het oostelijke deel van de opgraving put ligt op de beddingafzettingen een relatief dun pakket donkergrijze laag lichte klei (Ks3) tot zware zavel (Ks4). Dit zijn de bijbehorende oeverafzettingen van de Rijn.

Over de gehele breedte van het profiel lag vervolgens een dunne, zwarte laag sterk humeuze, zandige zware zavel (Z- Ks4 H3) met veel puin en archeologische indicatoren. In het westelijke deel van het profiel lag deze laag direct op de beddingafzettingen. Deze laag is door mensen aangebracht en de indicatoren wijzen erop dat dit is gebeurd in de Laat Middeleeuwen. Het is tevens een voormalig loopniveau. In het oostelijke deel zijn ook sporen aangetroffen in de top van de oeverafzettingen die dateren uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd. Uit de kaart van Berendsen (1982) blijkt dat het onderzochte perceel ten noorden van de Middeleeuwse restgeul van de Oude Rijn ligt. Deze bocht zal zich in de loop van de tijd naar buiten hebben verplaatst en is uiteindelijk begin twaalfde eeuw verland. De stroomrug ten noorden van deze restgeul is dus in een eerdere periode gevormd en kon mogelijk zelfs al in de Romeinse tijd en/of Vroege Middeleeuwen worden gebruikt. Hiervan zijn echter geen sporen aangetroffen, maar hiermee moet rekening worden gehouden in toekomstige opgraving in deze omgeving.

Bewoningssporen

Tijdens het onderzoek zijn weinig bewoningssporen aangetroffen.

In het oostelijk deel van sleuf 2 kwamen drie paalkuilen, met in elke kuil een ronde paal, tevoorschijn. Alle drie palen hadden een platte onderkant. De NAP-hoogte van deze onderkant van alle palen komt sterk met elkaar overeen, en bevindt zich, met een variatie van enkele centimeters naar boven en beneden, op 0,05 +NAP.

Ook de onderlinge afstand van de palen laat met precies 2 meter een grote regelmaat zien. De diameter van de palen is wel afwijkend en bedraagt 12, 14 en 18 cm.

Vondstmateriaal en dateringen

Het materiaal is een mengeling van aardewerk, metaal (voornamelijk spijkers), hout, bot, wat glas en schelp. De vondsten zijn voor een groot deel afkomstig uit de donkerbruine venige, humeuze laag. Het vondstmateriaal is gedateerd in de 19de eeuw.

Uit één van de paalkuilen is roodgeglazuurd aardewerk afkomstig met een terminus post quem datering van de 16de eeuw. De grijze kleilaag die zich net onder het pakket bevindt waaruit de palen zijn ingegraven herbergt wat rood geglazuurd aardewerk uit de 17de of 18de eeuw. Dit maakt de datering van de palen (en het pakket direct eronder) niet vroeger dan de 17de of 18de eeuw.

Conclusie

Tijdens het onderzoek is gebleken dat er nauwelijks sprake is van vroegere bewoningssporen op deze locatie. Op grond hiervan is vastgesteld dat er geen noodzaak is tot opgraving van het gehele terrein.